

Ankara Üniversitesi Açık Ders Notları

FEL 216 Estetik ve Sanat Felsefesi

8. HAFTA:

Taklit, Kopya, Örnek, Orijinal:

Taklit ve taklit edilen arasındaki ilişki nedir?

İdeal örnek ve kopya arasındaki ilişki nedir?

Orijinal ve kopya arasındaki ilişki nedir?

Bir sanat yapıtını taklit eden bir başka sanat yapıtı olabilir mi?

Bu sorular bağlamında Abbas Kiarostami'nin *Ash Gibidir* (Certified Copy, 2010) filmini izleyerek, bu doğrultuda bir tartışma çerçevesi oluşturun.

Platon'un idealar kuramı bu tartışmaya ne gibi katkılarda bulunabilir?

Aşağıdaki pasajı tartışınız ve sorulara yanıt vermeye dönük örnekler bulun.

“Taklit kuramlarına göre, tüm estetik nesnelere taklittir, ancak tüm taklitler estetik nesne değildir. Bazı taklitler, mekanik ve sistematik temsil biçimlerine göre yapılmış salt kopyalardır. Taklidin estetik bir nesne olabilmesi için, orijinalin yalnızca bir kopyası olmaktan daha fazlasını içermesi gerekir ve ‘bu daha fazla şey’in çoğu kez tanımlanması güçtür. Niçin bazı fotoğraflar estetik nesnedir de diğerleri yalnızca fotoğrafıdır? Niçin bazı filmler sanat yapıtıdır da, diğerleri eğlencelik çalışmalardır?” (Dabney Townsend, Estetiğe Giriş, sayfa 111).

Tüm sanat yapıtıların aynı biçimde ele alınabilir mi?

“Filozofların bu konuda kullandıkları basit bir ayrım vardır. Buna, ideal ömek/ömek ayrımı denir. İdeal örnek, kendine özgü bir kimliği olan tekil bir nesnedir. Örnek ise bu ideal örneğin bir kopyasıdır. Bu ayrımı, üzerinde fazla düşünmeden oldukça yaygın biçimde kullanırız. Bu sayfadaki sözcükler ideal örneklerdir ancak örnek olarak görünüyorlar. Ayrım, görecedir. Bir başka deyişle, bir başka nesneye uygulanması görecelidir (tıpkı büyük ve küçük filler arasındaki ayrımın fillere görece olması gibi). Okuduğunuz bu tümcenin sözcükleri, yazmış oldukları örneklerdir. Umarım dolaşımda olan birçok kopya vardır. Her bir sözcük de, sözcüğün bir örneğidir. Gereksinim duyduğum sözcük örnekleri olmadan tümceyi yazamam. Sözcük örneklerine bağlı olan tümce örnekleri olmasaydı, yazdığım tümceyi okuyamazdınız.

Farklı örnekler, tek bir ideal örneğin örnekleri olabilir. Aynı sözcük farklı yazı karakterlerinde basılabilir. Bu durumda, bu sözcüğün farklı örneklerine sahip olmanın yanı sıra, her birinin bir yazı karakterinin örneğiyle temsil edildiği farklı yazı karakterlerimiz de olur. Sayfa üzerindeki aynı yazılar, kendi kendinin ideal bir örneği olduğu kadar, birden çok şeyin de bir örneği olabilir. İdeal ömek/ömek ayrımını dile getirmek mantıksal bir karabasana dönüşebilir. Ama bunu her gün kullanıyoruz.” (Townsend, sayfa 117).

Farklı sanat türlerinde farklı orjinal-kopya ilişkileri söz konusu değil midir?

Şu pasajı bu bağlamda değerlendirilebilir.

“Tüm sanat yapıtları aynı biçimde ele alınamaz. Bir romanın birçok örneği vardır, ancak bunlar tek bir olaya gönderme yapmazlar. Yazarın elindeki müsvedde, hâlâ varsa bile, (genellikle yoktur; kaybolduğu için değil, editörlerin ve basım işleriyle uğraşanların yaptıkları değişikliklerden dolayı) bu da diğerleri gibi ele alınacak bir diğer örnektir. Ama bir resmin orijinali vardır. Diğer örnekler ya taklit ya da kopyadır. Müzik notaları farklıdır. Yoruma ve çeşitlemeye açıktır. Müzik alederi şimdi farklı biçimde akort ediliyor. Notaların uzunluğu

tempo farklılıklarına bağlıdır. Bu nedenle, ideal örneğin örnekle olan ilişkisi, farklı sanat türlerinde değişiklik gösterir.” (Townsend, 118).

Bu örnekler çok daha geniş bir sanatsal etkinlik alanına genişletilebilir.